

Helyezzék hatályon kívül a helyi önzonossági törvényt és a rá épülő kirekesztő rendeleteket

Javaslat a Hövtv. és alaptörvényi alapjának hatályon kívül helyezésére

Címzett: Görög Márta, igazságügyi miniszter · Igazságügyi Minisztérium

230 település

ahol 2026. június 9-én
diszkriminatív önzonossági
rendelet volt hatályban

1,5 millió Ft-ig

terjedő „betelepülési
hozzájárulást” írnak elő egyes
rendeletek

Szinte mind jogsértő

A civilek által megtámadott
rendeletek közül, a
kormányhivatalok megállapításai
szerint

A PROBLÉMA

A Hövtv. széles körű felhatalmazása nyomán 2026 júniusáig már 230 településen születtek kirekesztő önkormányzati rendeletek, amelyek iskolázottsághoz, munkaviszonyhoz, jövedelemhez és betelepülési hozzájáruláshoz kötik a beköltözést. Ezek közvetett diszkriminációt valósítanak meg, és sértik a magánszférát, a szabad mozgást és a tulajdonjogot. Alapjog-korlátozást ráadásul önkormányzati rendelet nem is állapíthat meg.

A MEGOLDÁS

Az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdése második mondatának és a Hövtv.-nek a hatályon kívül helyezése, és ezzel egyidejűleg a Hövtv. végrehajtására alkotott önkormányzati rendeletek országosan egységes, jogilag rendezett megszüntetése a Jat. 13. § (1) bekezdése alapján.

Egyedi kormányhivatali felhívásokkal és kúriai eljárásokkal a probléma nem kezelhető: csak az egységes dereguláció jelenthet megnyugtató megoldást.

MIT KÉRÜNK?

Kérjük a Tisztelt Miniszter Asszonyt, hogy a kormányzati jogszabály-előkészítésért és a jogrendszer alkotmányos egységéért viselt felelőssége körében:

1. kezdeményezze az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdése második mondatának és a helyi önzonosság védelméről szóló 2025. évi XLVIII. törvény (Hövtv.) hatályon kívül helyezését;
2. tegye meg a szükséges intézkedéseket a törvény felhatalmazása alapján megalkotott önkormányzati rendeletek országosan egységes, jogilag rendezett megszüntetése érdekében.

Részletes indoklás

Tisztelt Igazságügyi Miniszter Asszony!

A Társaság a Szabadságjogokért és az alulírott civil szervezetek az alábbi szakmai álláspontunkkal és a szükséges jogalkotással kapcsolatos elvárásainkkal fordulunk Önhöz a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 90/2026. (V. 13.) Korm. rendelet 99. §-ában rögzített, az igazságügyért, a kormányzati jogszabály-előkészítés összehangolásáért, valamint a jogrendszer egységének és alkotmányosságának biztosításáért felelős hatáskörére tekintettel.

Megkeresésünk célja a helyi önkormányzatok védelméről szóló 2025. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Hövtv.) hatályaon kívül helyezésének, valamint a Hövtv. felhatalmazása alapján megalkotott önkormányzati rendeletek rendszerszintű rendezésének kezdeményezése. A törvény elfogadása óta eltelt időszak jogalkalmazási tapasztalatai egyértelműen igazolták: **a jogszabály nem a helyi közösségek autonómiáját erősíti, hanem tömeges, kirekesztő és súlyosan diszkriminatív helyi szabályozási hullámmal indított el az országban.** A kialakult gyakorlat arra is rámutat, hogy a probléma a Hövtv. által biztosított széles körű önkormányzati felhatalmazásból fakad: a törvény rendszerszinten lehetőséget teremt az alapvető jogokat sértő helyi korlátozások bevezetésére.

Közismert, hogy a jelenlegi helyzetben a rendeletek elszaporodtak, és az ország számos pontján – különösen az elmaradottabb, mélyszegénység sújtotta megyékben (például Borsod-Abaúj-Zemplénben, Nógrádban és Szabolcs-Szatmár-Beregben) – tucatszám születtek lényegében azonos tartalmú, kirekesztő önkormányzati rendeletek. A Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Kormányhivatal törvényességi felügyeleti eljárása során a közelmúltban megállapította, hogy **a civil szervezetek által megtámadott helyi rendeletek szinte kivétel nélkül jogsértők**, azok nem a helyi közösség védelmét, hanem az egyének személyi státuszát célozzák, ezért felszólította az érintett önkormányzatokat azok módosítására.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a miniszterelnök erre – sajtóbeszámolók szerint is – ígéretet tett már 2025 júliusában.

Álláspontunk szerint a kialakult jogi helyzettel kapcsolatban az alábbi alapjogi és közjogi kérdések merülnek fel, amelyeket három egymásra épülő egységben mutatunk be.

1 Alapjogi problémák

Diszkrimináció, magánszféra, szabad mozgás és tulajdonjog. A rendeletek konkrét tartalmi rendelkezései kirívóan alaptörvény-ellenesek és súlyosan diszkriminatív jellegűek. A települések olyan semlegesnek látszó, valójában közvetett hátrányos megkülönböztetést eredményező feltételekhez kötik a lakcímlétesítést vagy az ingatlanvásárlást, amelyek a társadalmi származás és vagyoni helyzet alapján szűrik a beköltözőket. Ilyen feltételek például:

- középfokú végzettség;
- huzamosabb biztosított jogviszony;
- fennálló munkaviszony;
- rendszeres, minimálbér feletti jövedelem;
- lakássűrűségi minimumok;
- több százezertől másfél millió forintig terjedő „betelepülési hozzájárulások”.

Mivel a mélyszegénységben élők körében a roma nemzetiséghez tartozók felülreprezentáltak, ezek a normák olyan, látszólag semleges feltételeket állapítanak meg, amelyek társadalmi és vagyoni helyzetük alapján aránytalanul hátrányosan érintik a mélyszegénységben élőket, és – tekintettel a roma emberek e csoporton belüli felülreprezentáltságára – **közvetett etnikai hátrányos megkülönböztetést is eredményezhetnek**, megsértve ezzel az egyenlő bánásmódról szóló 2003.

évi CXXV. törvény (Ebkvt.) 9. §-át és az Alaptörvény XV. cikkét. E szabályok alkalmasak a kiszolgáltatott, hátrányos helyzetű polgárok szisztematikus távoltartására.

Ezt tetézik a rendeletek további előírásai:

- a személyes meghallgatások előírása, amely objektív szempontok nélkül teret enged a szubjektív előítéleteknek és az önkénynek;
- a családi magánszféra durva sérelme: óvoda- és iskolalátogatási igazolások bekérése, gyermekvédelmi előzmények vizsgálata;
- a büntetlen előélet elvárása és a folyamatban lévő büntetőeljárás tényéhez hátrányos jogkövetkezményt kapcsoló feltétel, amely utóbbi az ártatlanság vélelmével is súlyos alkotmányossági feszültségben áll.

A törvényi garancia elégtelensége

A Hövtv. 2. § (2)–(3) bekezdése és 5. § (1) bekezdése széles körű mérlegelési lehetőséget biztosít az önkormányzatoknak a betelepülés korlátozására. A törvény 4. § (1) bekezdése ugyanakkor előírja, hogy a jogvédelmi eszközöket az emberi méltóság és az egyenlő bánásmód követelményének tiszteletben tartásával kell alkalmazni. Ez az általánosan megfogalmazott garancia azonban a gyakorlatban elégtelenség bizonyult: nem akadályozta meg, hogy az önkormányzatok a törvény felhatalmazása alapján tömegesen alkossanak diszkriminatív és más módon alapjogsértő rendeleteket. **A kialakult helyzet így magának a törvényi szabályozási konstrukciónak az alapvető problémáját mutatja.**

2 Jogforrási probléma

A származékos jogalkotás korlátai és az eredeti jogalkotói hatáskör kizártsága. A másik probléma alapvetően közjogi és jogforrási természetű. A Hövtv. 22. § (2) bekezdése kifejezett felhatalmazást ad az önkormányzatoknak a törvény szerinti jogvédelmi eszközök bevezetésére és részletszabályainak megállapítására. Az e felhatalmazás alapján megalkotott önkormányzati rendeletek ezért származékos jogalkotói hatáskörben születtek. Ezen önmagában az sem változtat, ha valamely önkormányzat a rendeletében az eredeti jogalkotói hatáskört jelölte meg jogalakpént.

Az önkormányzatok ugyanis gyakran az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésére, mint önálló, eredeti jogalkotói hatáskörre hivatkoznak. Ez a megközelítés azonban két okból is téves:

- **Törvényi szabályozottság:** az érintett társadalmi viszonyok már törvényileg szabályozottak (így többek között a lakcímbejelentésről vagy a tulajdonszerzésről szóló magasabb szintű jogszabályok által), ezért a Hövtv. szerinti korlátozások bevezetése és fenntartása nem tartozik az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése szerinti eredeti rendeletalkotási körbe.
- **Az alapjog-korlátozás kizárólagossága:** alapvető jogok – így a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga (Alaptörvény XXVII. cikk) – korlátozásának lényeges szabályait az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében kizárólag törvény határozhatja meg. Ebből következően eredeti önkormányzati jogalkotói hatáskörben ilyen korlátozó tartalmú rendelet érvényesen nem alkotható meg.

A törvényességi felügyeletet gyakorló kormányhivatalok maguk is rámutattak arra, hogy **az önkormányzatok nem hivatkozhatnak eredeti hatáskörre az alapjogok korlátozásakor.** A Hövtv. felhatalmazó rendelkezéseinek hatályaon kívül helyezése esetén ezért a felhatalmazás alapján megalkotott rendeletek további hatályban tartása sem igazolható az eredeti jogalkotói hatáskörre hivatkozással.

3 A szükséges jogalkotás

A Hövtv. hatályon kívül helyezése, az Alaptörvény szövegének módosítása és a végrehajtási rendeletek rendezése. A bemutatott alapjogi problémák rendszerszintű kezelése az Alaptörvény érintett szövege módosítását és a Hövtv. hatályon kívül helyezését teszi szükségessé. A Hövtv. hatályon kívül helyezése után a fent említett vagy ezekhez hasonló korlátozások eredeti önkormányzati jogalkotói hatáskörben sem tarthatók fenn, és nem alkotók újra. Mivel az érintett társadalmi viszonyok már törvényileg szabályozottak, és a szabályozás alapvető jogokat korlátoz, **a megnyugtató megoldást csak az egységes dereguláció jelentheti.**

A Hövtv. felhatalmazó rendelkezéseinek hatályon kívül helyezésekor a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 13. § (1) bekezdése alapján gondoskodni kell a felhatalmazás végrehajtására alkotott önkormányzati rendeletek hatályon kívül helyezéséről is. Javasoljuk ezért a Hövtv. hatályon kívül helyezését, és ezzel egyidejűleg a végrehajtására kiadott valamennyi helyi rendelet országosan egységes, jogilag rendezett megszüntetéséhez szükséges intézkedések megtételét.

Az Alaptörvény módosításának szükségessége

Az Alaptörvény azzal, hogy a helyi közösségek önkormányzatát a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog elé helyezi, rendszerszintű intézményesített diszkriminációra ad lehetőséget. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján van lehetőség valamely alapjog vagy alkotmányos érték védelme érdekében alapvető jogot korlátozni, erre azonban csak a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan és az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával van lehetőség.

Ha a helyi közösség önkormányzatához való joga minden esetben előzetes és elsődleges korlátként érvényesül, a tartózkodási hely szabad megválasztása csak feltételesen gyakorolható. Különösen a helyi önkormányzat pontos meghatározásának és a konkrét sérelem igazolásának hiányában fennáll annak veszélye, hogy a korlátozás nem két alapjog arányos összehangolását, hanem az egyéni alapjog kiüresítését eredményezi. Más országok szabályozásában és a nemzetközi kisebbségvédelmi normákban az önkormányzatához kapcsolódó különleges jogok jellemzően valamely történelmi, nemzeti, etnikai, kulturális vagy nyelvi kisebbség identitásának megőrzését szolgálják, nem pedig a helyi többségi közösséget jogosítják fel a beköltözés korlátozására.

Ezért a Hövtv.-hez hasonló, diszkriminatív szabályozások lehetőségének tartós kizárásához nemcsak a törvény hatályon kívül helyezése, hanem az azt megalapozó alaptörvényi rendelkezés módosítása is szükséges.

Álláspontunkat alátámasztó megállapítások

A fenti jogi és közjogi álláspontunkat, valamint a helyi rendeletek rendszerszintű tarthatatlanságát az alábbi független intézményi, nemzetközi és jogvédő források is egyértelműen alátámasztják.

A Kúria és az Egyenlő Bánásmód Hatóság gyakorlata

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5047/2016/2. számú határozatában megállapította:

Az önkormányzati szabályozás, amely a közösségi együttélés szabályainak megsértését állapítja meg akkor, ha valakire nem jut 6 m² élettér (...) az a társadalmi helyzet alapján történő megkülönböztetésre vezet (de sérti az esélyegyenlőség elvét is a szociális, oktatási lehetőségekhez való hozzáférés magyarországi lakóhelyhez kötöttsége alapján). Az önkormányzatnak is figyelembe kell venni az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdését, amely szerint Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.

Kúria, Köf.5047/2016/2.

Ezzel analóg módon jogellenesek a jelenlegi korlátozások is, hiszen **a lakhatási feltételek (például minimális alapterület vagy élettér) önkormányzati előírása közvetett diszkriminációhoz vezet.** Ezt támasztja alá az Egyenlő Bánásmód Hatóság irányadó döntése (EBH/67/22/2015.) is, amely rögzíti, hogy a vagyoni, iskolázottsági és szociális státusz szerinti szelekció tiltott közvetett diszkriminációt valósít meg a védett társadalmi származás alapján.

Az alapvető jogok biztosának jelentése

Az alapvető jogok biztosa a 2026. június 17-én kiadott jelentésében megállapította az alapjogok tömeges sérelmét, és felkérte Önt, hogy

a jogszabályok alkotmányosságáért való felelőssége körében, a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért felelős vidék- és településfejlesztési miniszterrel együttműködésben folytassa le a Hövtv. jogalkalmazási tapasztalatait értékelő utólagos hatásvizsgálatot, [és] az utólagos hatásvizsgálat keretében tekintse át, hogy milyen tartalmú (pozitív vagy negatív irányú) alkotmányozás, illetőleg jogalkotás szükséges ahhoz, hogy a vonatkozó törvényi szabályozás megfelelően biztosítsa az alapvető jogok védelmének és a nemzetközi, valamint az uniós joggal összefüggő követelményeknek a maradéktalan érvényre juttatását, továbbá garantálja, hogy a helyi önkormányzatok ne hozhassanak az alapvető jogokat sértő rendeleteket a helyi önzonosság védelmére hivatkozással.

Az alapvető jogok biztosának jelentése, 2026. június 17., (31.)

A nemzetiségi biztoshelyettes állásfoglalása

A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes 2025. novemberi figyelemfelhívásában rögzítette, hogy a helyi önzonosság védelme hivatkozási alapként nem vezethet a legkiszolgáltatottabb társadalmi csoportok kirekesztéséhez, a szabályozási gyakorlat pedig közvetett diszkriminációt és súlyos alapjogi visszasságokat okoz, így **javasolta a törvény soron kívüli felülvizsgálatát és hatályon kívül helyezését.**

Az Amnesty International Magyarország szakmai értékelése

Az Amnesty International 2026. június 18-án kelt, az Igazságügyi Minisztériumnak is megküldött, „A helyi önzonosság védelméről szóló törvény alapján hozott önkormányzati rendeletek törvényességi felügyeletének értékelése” című szakmai anyaga részletesen kifejti és számszerűsíti a problémát. Rávilágít, hogy **2026. június 9-én már 230 településen volt hatályban diszkriminatív rendelet,** miközben a kormányhivatalok törvényességi felügyelete következtelen, és teljesen elmaradt a perindítás vagy az Alkotmánybírósághoz fordulás. A jelentés leleplezi a „rejtett” kirekesztő eszközöket is, mint a megemelt lakóterületi minimumokat, a burkolt betelepülési hozzájárulásokat, a „településsmereti vizsgákat”, vagy az elővásárlási joggal való szubjektív visszaéléseket.

A Hövtv. hatálybalépése utáni szűk egy év tapasztalata azt mutatja, hogy a törvényességi felügyelet nem tudja a hátrányos megkülönböztetést megvalósító önkormányzati rendeletek elfogadását megfelelően kezelni, megakadályozni, ugyanis a Hövtv.-be és annak alkalmazásába kódolva van a hátrányos megkülönböztetés gyakorlata. Ezért szükséges az Alaptörvény kapcsolódó rendelkezésének és a Hövtv., illetve végső soron a rendeletek hatályon kívül helyezése.

Uniói jogi aggályok

A diszkriminatív jogalkotás az Európai Bizottság figyelmét is felkeltette, ahol szervezetek már panaszt tettek a faji egyenlőségről szóló 2000/43/EK irányelv, valamint a szabad mozgásról szóló 2004/38/EK irányelv megsértése miatt, és ez az eljárás jelenleg is folyamatban van.

A Magyar Helsinki Bizottság szakmai értékelése az EFOP Plusz és TOP Plusz programokkal összefüggésben

A Magyar Helsinki Bizottság 2025 novemberében elemzéssel fordult az Európai Bizottsághoz, bemutatva, hogy a Hövtv. és a rá épülő önkormányzati rendeletek aláássák a társadalmi befogadásra és a romák integrációjára vonatkozó uniós tematikus feljogosító feltételek (4.4.2., 4.5.1. és 4.5.2.) teljesítését.

Az elemzés az akkor hatályos önkormányzati rendeletek és helyi esélyegyenlőségi programok összevetésével feltárta: véletlenszerűen kiválasztott önkormányzatok (köztük uniós forrásokat is felhasználók) **éppen azokat a körülményeket – az alacsony iskolázottságot, a munkanélküliséget, az eladósodottságot és az elégtelen lakhatási feltételeket – teszik a beköltözés akadályává, amelyeket saját esélyegyenlőségi programjaikban a roma és mélyszegénységben élő lakosság támogatását indokoló hátránnyként azonosítanak.** A szabályozás így akadályozza a szegregált területekről való elköltözést és a munkához, illetve szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférést, közvetlenül szembemelve az uniós támogatások céljaival.

Az Európai Bizottság ezt követően a Helsinki Bizottság érvelésével összhangban kifogásolta a törvényt: a Vidék- és Településfejlesztési Minisztérium Roma Sajtóközpontnak adott, 2026 szeptemberében nyilvánosságra került válasza szerint a Bizottság a Hövtv.-t a társadalmi befogadási és roma integrációs célok elérését akadályozó tényezőként azonosította. **Az érintett tematikus feltételek teljesítéséhez az EFOP Plusz és a TOP Plusz összesen mintegy 800 millió eurónyi forrásának uniós megtérítése kötődik.**

A Helsinki Bizottság álláspontja szerint a szabályozás emellett az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony alkalmazására és végrehajtására vonatkozó horizontális feljogosító feltétel teljesülését is megkérdőjelezi: nem tekinthetők hatékonyak a támogatott programok és végrehajtásuk Chartával való összhangját, különösen a hátrányos megkülönböztetés tilalmának érvényesülését biztosító mechanizmusok, ha a jogszabályi környezet lehetővé teszi éppen a támogatni kívánt csoportok rendszerszintű kirekesztését. A szabályozás fenntartása ezért a már azonosított, mintegy 800 millió eurós kereten túl további uniós forrásokhoz való hozzáférést is veszélyeztethet.

A Velencei Bizottság véleménye

Az Európa Tanács Joggal a Demokráciáért Európai Bizottsága (Velencei Bizottság) a CDL-AD(2025)043. számú véleményének 72–76. bekezdésében kifejezetten foglalkozott a Hövtv.-vel és az annak alapján megalkotott önkormányzati rendeletekkel. Rámutatott, hogy a lakóhely szabad megválasztásának korlátozása emberi jogi aggályokat vethet fel, különösen akkor, ha a helyi intézkedések diszkriminatív célúak vagy hatásúak.

Összegzés és kérésünk

A fentiekből következően **a probléma nem kezelhető csupán az egyes önkormányzati rendeletek utólagos, egyedi kormányhivatali törvényességi felhívásaival vagy kúriai eljárásaival.** Ilyen jogszabályok nem alkothatók meg eredeti hatáskörben, így a kérdés kizárólag akkor oldható meg megnyugtatóan, ha az Országgyűlés a diszkriminatív jogalkotás katalizátorául szolgáló Hövtv. hatályon kívül helyezésével egyidejűleg gondoskodik a törvény felhatalmazása alapján megalkotott önkormányzati rendeletek rendezett megszüntetéséről is.

Kérjük a Tisztelt Miniszter Asszonyt, hogy a kormányzati jogszabály-előkészítésért és a jogrendszer alkotmányos egységéért viselt felelőssége körében **kezdeményezze az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdése második mondatának és a helyi önazonosság védelméről szóló 2025. évi XLVIII. törvény (Hövtv.) hatályon kívül helyezését, és tegye meg a szükséges intézkedéseket a törvény felhatalmazása alapján megalkotott önkormányzati rendeletek országosan egységes, jogilag rendezett megszüntetése érdekében.**

Budapest, 2026. október 9.

Üdvözlettel:

A javaslatot aláíró szervezetek:

Társaság a Szabadságjogokért

1 Magyarország Kezdeményezés

Amnesty International
Magyarország

Autonómia Alapítvány

Bagázs Egyesület

Egalipe

FreeDrom Egyesület

Magyar Helsinki Bizottság

Partners Hungary Alapítvány

Polgár Alapítvány az Esélyekért

Roma Sajtóközpont Egyesület
(Roma Play)

Romaversitas Alapítvány

Rosa Parks Alapítvány

UCCU Roma Informális Oktatási
Alapítvány

Valamit Mindenkiért Egyesület

Varázskert Egyesület